

Pacifizmus és Feminizmus.

Írta: dr. GIESSWEIN SÁNDOR orsz. képviselő

Ugyan jól összeülik — így gondolják sokan — ez a két utópia. Jó, hát legyen utópia. Mi is az az utópia? Azelőtt azt hitték, hogy ez a görög szó, melyet a XVI. századbeli Morus Tamás társadalmi regényének címévé tett, valami ábrándos légvárat jelent. Ma már tudjuk azt, hogy a ma utópiája a holnap realitása.

Utópia volt valamikor a vasút, az automobil, a repülőgép; sok embert kinevettek már, kik a közlekedés eszközök tökéletesítésén törték a fejüket, és az ő törekvésük mégis valóra vált, a hitetlenséggel határos ábrándjaik itt vannak, mint realitások közöttünk, és ma már meg se tudnánk lenni nélkülök.

Utópia egy többé-kevésbé öntudatos törekvés arra nézve, hogy társadalmi berendezkedésünket a helyzet miliójéhez képest átalakítsuk, hogy a gazdasági élet fejlődéséből származó visszásokokat és igazságtalanságokat megszüntessük. S azért nagyon igaz az, hogy pacifizmus és feminizmus nem véletlenül került össze e cikkelyünk címében, mert mindkettő egy fának — a nagy szociális törekvések fájának — az ága. Mindkettő egy gyökérből táplálkozik, abból a törekvésből, hogy társadalmi intézményeinket a jelen gazdasági élet követelményeihez alkalmazzuk.

Ami régebben természetes és igazságos dolog volt, az lehet ma szociális szempontból a természetes fejlődés akadálya és igazságtalan. Azért iparkodunk tőle szabadulni és az anachronisztikus intézmények helyébe szinchronisztikus intézményeket ültetni.

A férfi politikai egyeduralma bizonyos időben természetes és a szociális életnek teljesen megfelelő volt; ő egymagában képviselte az egész család érdekeit, ép úgy, mint ahogy a feudális korban egész természetes dolognak tartották azt, hogy az urak politikai tekintetben képviselik jobbágyaik érdekeit is. Ez a felfogás a törzsi szervezetből származik, és egy ideig volt benne valami igazság és igazságosság, de amikor a törzs családiás jellege megszűnt az igazságtalanság mind kiáltóbb lett és végre is, fokozatosan, sok küzdelem árán meg kellett a dolgok e rendjét változtatni.

A mai nagyipari üzemmél járó szociális berendez-

kedés és a női gazdasági önállóságának fejlődése hozza magával azt, hogy mindinkább ellentétbe jut a valósággal az, a föltevés, hogy a férfi mint családfő a társadalmi és politikai életben egyszersmind a nő érdekeit is képviseli. Innen van a törekvés, hogy a nő hiányzó vagtj, fogyatékos érdekképviseletét is megteremtsük.

Ép így vagyunk a háború kérdésével is. Volt idő, midőn a törzs, város, nemzet és állam gazdasági érdekeit csakis a haderővel lehetett megvédelmezni és fejleszteni. Föltétlen jó dolognak, az igaz, soha sem tartották a háborút, legfőleg az olyan kalóztársadalmakban, amelyek csakis zsákmányolásból éltek, de ezek rendszerint rövid életűek voltak.

De azért az volt a vélemény, hogy a hadviselés valami elkerülhetetlen szükséges rossz, amiből jó is származhatik; az állam gyarapodása, a kereskedelem fellendülése, a nemzet megerősödése. S ebben rége óta is valami igazság. A rómaiak hadi utjai lettek aztán a kereskedelem és a kultúra közvetítői.

De manapság a helyzet itt is teljesen megváltozott. A háború, nevezetesen kultúrmepek között épenséggel akárfolya lesz minden gazdasági fejlődésnek és a népek kiéheztetését vonja maga után. A győzelem is rossz üzletnek bizonyul manapság. S azért kezdik belátni az emberek, hogy a háború talán még sem elkerülhetetlenül szükséges dolog, s hogy az államok érdekellentéteit talán mégis jobb, gazdaságosabb, erkölcsösebb, igazságosabb dolog volna másféle módon, nevezetesen a döntőbírási intézményével kiegyenlíteni.

Már nemcsak az úgynevezett utópisták foglalkoznak e kérdéssel, hanem valóságos államférfiak, politikusok, miniszterek és uralkodók, — sőt még a legnagyobb állandó hadsereg korlátlan ura: az orosz cár is. S akkor miért ne foglalkoznának vele a nők is? Hiszen mennyire igaz az, amit már a múlt század hetvenes éveiben egy amerikai nő, Mrs. Julia Ward, a francia-porosz háborúról mond: »Nekem az egész háború, a barbarizmusra való visszatérésnek tetszett, mert az egész dolgot vérontás nélkül el lehetett volna intézni. Az a kérdés merült föl előttem, miért nem avatkoznak bele az anyák, hogy annyi emberélet elpocsékolását megakadályozzák, hisz ők viselik és érzik az emberi élet árának fájdalmát az anyaság felséges méltósága és felelőssége ekkor tűnt föl előttem új megvilágításban, s nem tudtam másként kifejezést adni gondolataimnak, mint hogy a világ anyáihoz appelláltam.«

Bizony, milyen kár, hogy ezek az anyák nem tudtak szóhoz jutni, mert hogy még most is Európa összes népei állig fegyverben állanak és kénytelenek anyagi és szellemi erejük javát védelmi célokra fordítani, hogy kultúrájukat, népjólétüket nem tudják kellőképpen fejleszteni, — annak a még mindig befejezetlen francia-porosz háború az oka. Minő más volna egész gazdasági életünk és kultúránk, ha a német és francia nemzet őszinte jóbarát volna, s nekünk nem kellene a hátunk megett mindig az orosz kancsuka suhintásától tartanunk. Pedig mihelyt német és francia együtt érez, az orosz kolosszus csak fantóm.

Azt mondja John Ruskin: »A világi asszonyai meg tudnák állítani a háborút, ha mindannyian össze tudnának beszélni, hogy egy időben oda kiáltsák neki: »Állj meg!«

Minő gazdasági fellendülés, kulturális fejlődés, erkölcsi megújulás származnék ettől az állj meg szótól.

Azért rejlik nagy erő a nők világszövetségében, s ez hatalmas faktor lesz a kulturvilág pacifikálásában és a művelt nemzetek federációjának kiépítésében.